

Landskap: Småland Upptecknat av: Ant Dahlin
Härad: Östbo Adress: Estor
Socken: Tånnö Berättat av:
Uppteckningsår: 1935 Född år i

1/ Uppteckningen rör Fisken i Flåren. Inledning
Registrer: Se i marginalen!

Flåren, en av Smålands vackrast
insjöar, sträcker sig, rik på öar, skär
och vikar, från bruket av Vektors
kyrkby i Östbo härad nära två
mil i sydlig riktning in i Sunnerbo
härad. Sjön delas mitt över av län-
sgränsen mellan Jönköpings och Kro-
bergs län. På ömse sidor om och paral-
lellt med Flåren ligga de likaledes

långsträckt sjöarna Vidöskern och
Turen. Med dem är Flåren förenad
genom respektive Toftaån och Trån.
I söder står Flåren genom en sliten
å i förbindelse med den lilla Huljesjön,
som i sin tur genom Skälån är förenad
med Lagan som bekant har Lydrvinska
kraft. Allt slagit denna flod i början för
att därmed utvinna "det vita kolet".

Flåren är en fiskrik sjö. Den
övertroffen betydligt Vidöskern och Turen.
Vid Flåren är fisket i sin helhet förenat
med jordbruk och borslagsköhet. Jord-
bruket dominerar vid sidan av fisket. En-
dast för ett fåtal personer är fisket huvud-
närligen. Dessa äro: de s.k. "Edafiskarna"

Fiskerikedom.

Nel Johansson och Georg Nelson, Ed, Bor,
Sven Johan Andersson, Karlskinds, Taimö,
Erikar Andersson, Åren, Taimö, Sven
Lindström, Ljöhemmet, Taimö, Karl
Andersson, Bskel, Taimö och Anders Svens-
son, Näs, Taimö. De två förnämnda och
de båda sistnämnda fiska tillsammans.

Enligt alla inberättelser uttryck
har fisket i äldre tid varit mycket mera
givande än nu. Det berättas sålunda om
stora och rika fisker särskilt i förbin-
delse med den numera förbjudna fiske-
tiden.

Man har allmänt sett en av
orsakerna till decimeringen av fiskbeståndet
är de moderna fiskeriskapens effektivitet.*/
Den mest betydande orsaken till beståndets
*/ En annan orsak är röjningen. Se upptäckt "Ellefiskeriet" sid 7.

minskning är dock enligt allas uttåg den
kraftiga järeglering, som påbörjades år
1935 för Lydvassens kraft AB:s räkning*
Genom denna reglering höjes och sänkes
vattenståndet 75 cm från medelvattenstånd,
vilket alltså normalt utgör en skillnad
på 1,52 meter**/ Denna differens lär vara
för stor för att fiskarnas rom ostört skall
kunna utvecklas. Då stränderna förlägges
förstöres nämligen av rom särskilt kan
gäddbeståndet blivit starkt lidande därigenom.
I denna regleringen kom till stånd var gäddan
en av de dominerande fiskarterna. Men

**/ Enligt Georg Beckmans uttåg. Se uttåg. "Fiskbeståndet i Fläsnen o. Leckedammen" sid. 3.

*/ I dessa dagar, oktober 1935, debatteras reglering av
Botnen, Smålands stora gö, en mycket ömtålig fråga!

på senare tid har göddfisket i oro-
väskande grad decimerats. Det har blivit
en sek, som nära nog endast hör det
det förgångna till. Fiskarna ha böjat
gnara göddbeståndet, emedan de fukte
för, att det annars skall dö ut. Gjö-
sänkningen har nära nog omväxlings-
göddbeståndets förhållning. Gadden
lägger sin ro vid högvatten och uppi-
tår då särskilt gräsbevuxen botten, de
sk. maderna. Genom den oroväckt
hastige gjösänkningen, som regleringen alltid
kommer, inträffar det ödesdiga, att gödd-
rovarna i synnerligen stor utbredning
kommer att ligga på den försläpade sten-
den och där helt förstöras. Enligt "Edafiskeren"

Georg Axelsson hovärdiga ynggift har emellertid Lydvenska Kraft AB ålagt att varje år upplåta ett visst antal göddungar och detsamma bl. a. 300 000 rikungar. En del fiskare ha dock genom illegalitet - i förtil dragit nytt av ökningen i fiskbeståndet, som de gjort till förenil för ett ynneligen effektivt och vinningslystet fiske.

De flesta fiskarna bo vid Flärens västra strand. Jordförhållandena äro där väsentligt sämre än längre in på väsen mellan Flären och Vidöarna. Följaktligen är fisket för de åkerbraksidande fiskarna en så gott som oöverbärlig inkomstkälla, ehuru numera en jämförbar dålig

sådan. Orsakerna därtill ha redan dryfats.
Fiskarens art av belyggsbe skiljer
sig alltså i hundra delar inte från de öv-
riga bondgårderna i grannskapet. Varje
fiskare har dock en fiskelod, som han
håller nätlada. Denna han vanligen sin-
gler på någon höjd invid skanden
och omgärdas där av en gärdsgård.

Bild 1.

Nätgård (med nätlada)
Obs. näten upphängda
på s. k. "nätsteglar" mitt
i nätgården.
Nätkärl: se nästa sida!

Nätlada.

Ägare: Anders Svensson, Näs, Tärnå.

Fot: Th. Dahlström 1935

Skriv endast på denna sida!

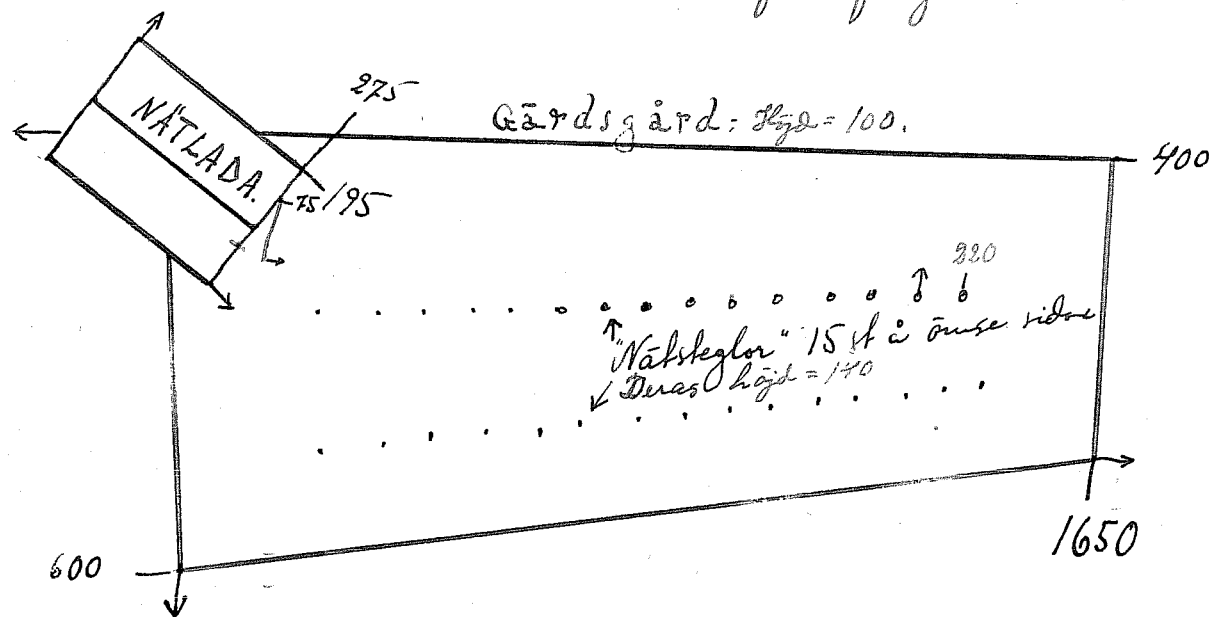
5060

Bild 2.

NÄTGÅRD.
(se foto föregående sida)

- 8 -
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Ägare: se foto föregående sida!

Skriv endast på denna sida!

Bild 3.

Nätlada framifrån

Mått: se bild 5.

Ågare: se bild 1

a

Bild 4.

Nätladan bakifrån

Mått: se bild 5

Ågare: se bild 1

b

Skriv endast på denna sida!

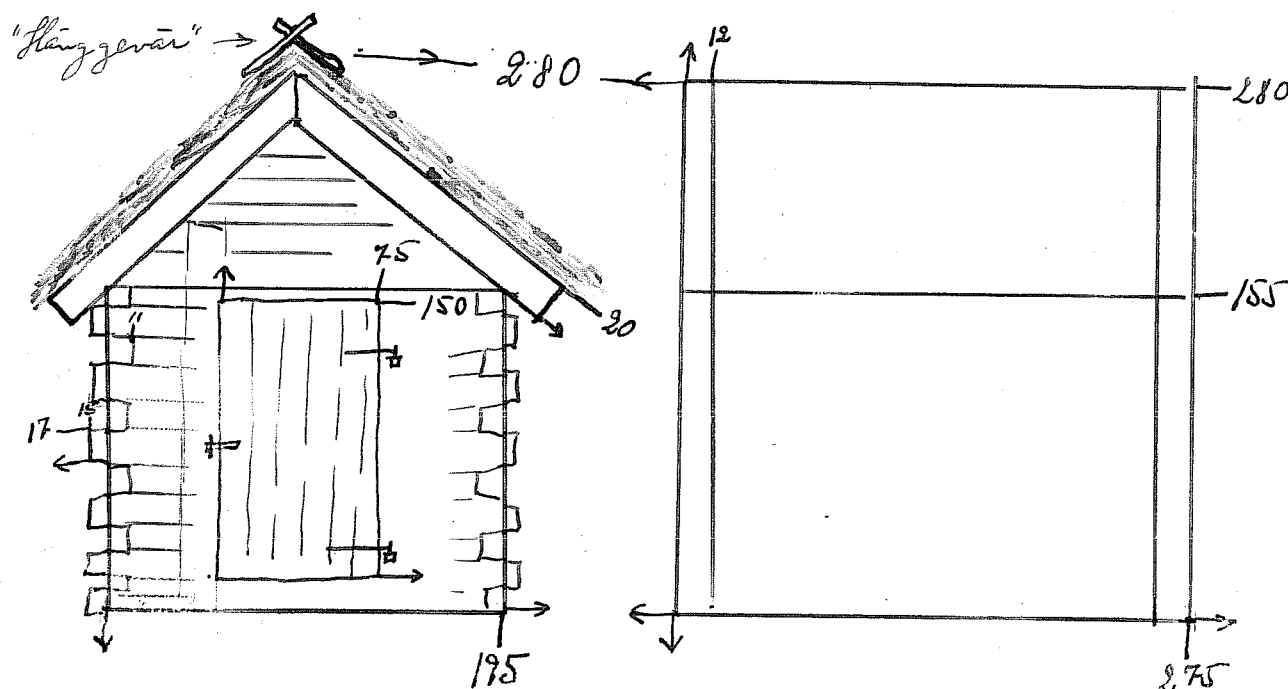
Bild: 5.

5060

NÄTLADA.
(se foten föregående sida)

- 10 -
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

a. Framifrån sett

b. Från sidan.

Ägare: se bild 1.

Småland
Östbo
Tänne
sept. år 1935

5060

Uppf. Gust Dahlin
Eslöv

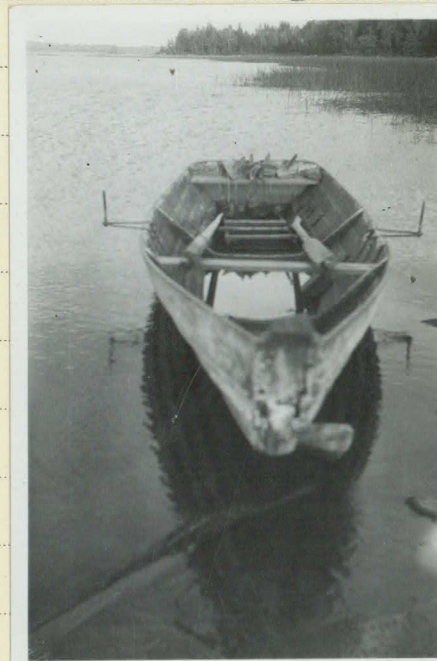
- 11 -
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Båt

Vare firkare har en båt van-
ligen delas dock denna och firket
av två firkare. Till följd av den
genom föregångarna inhäffade
jösänkningen har ofta båten
fått sin plats ett ansevärt stycke
längre ut i sjökanterna än när
lutan. Nedan bifogas
en bild av en dylik
firket båt. Ett sprinkelt par-
ti av Flärens skänder
synes tydligt i bak-
grunden. Bild 6.

(Om mitt och ägare
se nypteckningen "Båtslagge
och båtar i Flären" sid 10-13
bilderna 1-5.)

Skriv endast på denna sida!

5060

ACC. N:R.

Landskap: SmålandUpptecknat av: And. DahlströmHärad: ÖstboAdress: ÖstboSocken: TämmöBerättat av: Valfrid JohanssonUppteckningsår: 1935Född år 1868 i Tämmö.-1-
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

2/ Uppteckningen rör Fiskresor i Fläsn.

Ingemånnen är f.d. lantbrukaren
Valfrid Johansson, Kogakult, Tämmö.
Upplysningar om honom äro givna i
uppteckningen: "En afton hos Valfrid
Johansson år 1935. Han är utan tvivel
den bästa källan till uplysningar
om föreliggande ämne. Han har varit
med om att bygga flera resor och
har även skildrat mycket om deras

olika konstruktioner. "Le förveken" har
jag alltid varit! "sade han ofta.

Valfrid Johansson berättar följ-
jande:

"Förut om ären fanns det gott
om reser i Flären. Men numera
tänkar det sig inte mycket. Gjörög-
leringarna, som började 1925, ha
gjort det lönlöst att "resa om" reser-
na, och de ha nu alldeles förfallit.
Det är nog högst få, som ha reser
i Flären. Borta i Lundaboholmsviken
lär det än i dag finnas en Jesa,
han (nyttbarnen) har varit där! Och

Vararnas före-
komst.

Vararna o. gjöregle-
ringarna.

der synes ingen till! Ja, han kunde
inte finna de minsta spår! Nej, det
kan jag se. Då har också den vesen
gått all världens väg!

Ja, det är så att vattenståndet
i Flöten blir så högst olika genom
sjöregleringarna. Nu kan man inte se
varorna, än skjuter de långt ovan-
för vattnet. Det hjälper väl isen att
rycka upp pilarna, kan vara.

Jag har ofta varit med om
att lägga ut och risa varorna. Då
varorna måste "risas om" vart år.

I de gamla, igenstannade varor-
na blir rosmen. Fiskarna vill
lägga sin rosm vid varorna, och det

Varorna skola
"risas om"

för gäller det att hålla den i ordning.

Det finns olika slag av vaser. De, som man mest använder i Flören är rundvasar, lövrisavasar och stängvasar. De ha alla var sitt utseende, kan visa hur man bygger dem? Ja, det skall jag kunna tala om.

Den vanligaste vaser här i Flören har varit rundvasen. Den skall byggas på vintern, då sjön frusit till. Man högg då upp några hål i isen och körde ner långa granpälar genom dem. Hålen i isen voro till för att "styra" pälen, som var,

Rundvasar

när man klubbade ut den i gjö-
boken. Och man stod också stadigt
på isen, när man klubbade, skid-
gare är, när man stod i en båt.
Man byggde alltså rund-
verarna av gjälar. De skulle vara
sterka nog, att stå emot alla stö-
mar. Stådestels använde man
grängjalar med 4 till 5 tum i dia-
meter. De skulle klubbas ned i gjö-
boken riktigt ordentligt så de stodo
fast, kan vetas. Man sette gjälarna
i en rundel med 3 meters dia-
meter och med en halv meter
mellan varje gjäla. Sedan sågade
man av gjälarna under vatten. De

skulle aldrig få synas över vatnet vid
lägst vattenstånd. Men sökte därför
läga av dem en halv meter under
isen, så om isen skulle frysa fast
kring dem, skulle de lätt dräges
upp, då tidvädret kom från sö-
dersidan. Ofta byggde man vägar
på annan hö, och söder om dem,
då det var lätt vattenstånd.

Sedan skulle man risa
vägarna. Det gick också lättast på
vintern, då man kunde lätt köra
ut riset på isen. Man använde
merst dels enebuskar, då man skulle
"risa". Det var inte så många, men
enris buskarna sågo ut. Men högg av

5060

7 -
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

den till lämplig längd och lät
den ligga och torka en månad. De
måste vara torra nog, så att allt
inte föll ihop, då man lade ned
den i vassen. Man måste lägga
ned enbuskarna, så att aldrig något
synes ovanför isen. Då skulle det
kläck dras upp, när blivvädret kom
och isen började röra sig.
Därför pressade man ner buskar-
na och lade ibland stenar ovanpå.
Och så var vassen färdig.

Varje år vid vinterid fick man
sedan se om vassen och risa den med
enrisbuckor. Många risade också om den
under somrarna.

Det var många som ha haft
Lövisveter i Flåen. De skulle bygga
på ett annat sätt än rundvassarna.
Man använde dock samma slags pålar,
som till rundvassarna (se sid 5). På-
larna slogs ner i göbotten i fem till
sex rader med fem pålar på varje
häll. Man använde då nyckel botten
med rik värlighet, så att fisken skulle
krivas där. "Stenör" (stengrund) var odyg-
ligt.

Sedan rivede man med
en kärve Lövris på varje ställe.
Det blev ialles 25 Lövrisakärvar
varje gång, kan vara. Kärvarna märk
bindas på en meters djup och med

en bastant vida kring varje kärve.
Den mindre fisken sökte sig gärna
dit. Men inte gärna göddan! Det
gick aldrig så bra att jilke
i närheten omkring en lövrisa-
vare, som kring en rundvare.

Lövrisvarerna märkte helt
"risas om" varje vinnare. Det gick
åt en fjogofen "lövrisanekar",
som man brukar kalla dem,
varje gång.

Det var också en del fiskare, stängvassar,
som hade stängvassar. Till dem
använde man också långa, starke
granpälar med en fyra till fem

hans diamanter. Men så hade man
denliska bilika en grov, barkent päle
i mitten. Omkring den klubbade
man ner fyra pälar av vanlig
skrek, så att de bildade hörnen
i en kvadrat. Mitt i den stod
^{en som skulle vara väl nedlagd}
mittenpälen. Lagen på den, men
under vilket borade man ett
stort hål, som skulle vara till en
frånagel, som skulle hälla riset
ner.

Man rivade stängvaren på
samma sätt som med rundvaren,
alltså med enrisabaskar. Men
de baskarna skulle vara väl valda
och passa till stängvaren, så

det gick inte att ha vilken everisabruske som helst, inte. Sedan buskarna fått bruka lika länge som de, som skulle användas till rundassarna (se sid. 4), alltså nära en månad, lade man dem i vassen. Men det fick inte göras hur som helst, inte. Det var nog med att den nedre änden, rotänden, av everisabuskarna lades rakt över mittelpälen, så att den satt riktigt stabilt. På det viset lades buskarna, så att de varvtals stuko fram mellan de yttre pälarne. De skulle vara av lämplig längd och storlek för att kunna passa. När man

5060

prentat var så många merisluskar
som möjligt, dock så nödöst att
småfisker kunde komma in i den
och lägga av sin ro på grenarna,
då satte man in en stark träregel
in i det utborrade hålet i mittelsl-
pens övre ända.

Varje år skulle skogsråsen
rivas om. "Eller" (annars) drog rommen i
de gamla, igen slämade vedarna.

-12-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23